

ნეიცდა იოვანე ოქროპირი¹

იოვანე 344 ან 347 წელს დაიბადა ანტიოქიაში, მდიდარსა და ცნობილ ოჯახში. მამას, სეკუნდოსს დიდი სამხედრო თანამდებობა ეკავა, დედა ანთუსა მისთვის იგივე იყო, რაც წმ. ნონა გრიგოლ ღმრთისმეტყველისათვის. მიუხედავად იმისა, რომ ძალიან ახალგაზრდა, ოცი წლისა დაქვრივდა, ანთუსას მეორედ ქორწინებაზე არც უფიქრია, მან თავისი ცხოვრება თავის ერთადერთ შვილს მიუძღვნა. გამოუცდელობის მიუხედავად, ახალგაზრდა ქალი გონივრულად უძღვებოდა მეურნეობას, ცდილობდა იოანესთვის ფართო და ღრმა განათლება მიეცა, განსკუთრებულ ყურადღებას წმ. წერილის შესწავლას უთმობდა. პატარა იოვანემ ქრისტიანული ღმრთისმოსაობის პირველი გაკვეთილები დედისაგან მიიღო და მთელი ცხოვრების განმავლობაში გაჰყენა. ყრმობაში მიღებული შთაბეჭდილებანი ისე ძლიერად აღიბეჭდა მის სულში, რომ მათი წაშლა ვერც წარმართმა მასწავლებლებმა, ვერც ამხანავებთან ურთიერთობამ და ვერც ახალგაზრდულმა გატაცებებმა ვერ შეძლეს. ყრმა იოვანე წარმართულ სკოლებში დადიოდა, სადაც ფილოსოფიას, მჭევრმეტყველებასა და სხვა მეცნიერებებს ასწავლიდნენ. სახელგანთქმული წარმართი ორატორი, ლიბანიოსი მას თავის საუკეთესო მოწაფედ თვლიდა. იმ დროისათვის იოვანე ჯერ კიდევ მოუნათლავი იყო. მიუხედავად იმისა, რომ ეკლესის წმინდა მამები ნათლისლების გადადებას სრულწლოვანებამდე დიდად ეწინააღმდეგებოდნენ, ეს წესი მაინც არსებობდა, რასაც იმით ამართლებდნენ, რომ მონათლულები წარმართულ სკოლებში ველარ ივლიდნენ. თვითონ იოვანე შემდეგში ამ ჩვეულებას აკრიტიკებდა და მშობლებს არწმუნებდა თავიანთი პატარების ნათლობა არ გადაედოთ, ისინი ამქვეყნად მოსვლის პირველივე დღეებში მიეძღვნათ ღმრთისათვის და ქრისტესგან მონიჭებული მადლის მოზიარებად გაეხადათ.

განათლების მიღების შემდეგ იოვანე სამოქალაქო სამსახურში

¹ წმ. იოვანე ოქროპირის ცხოვრება ძირითადად გადმოცემულია ჰაგიოგრაფიული თხზულების მიხედვით. „იოვანე ოპროპირის ცხოვრების“ ძველი ქართული თარგმანი და მისი თავისებურებანი, თბ., 1988.

შევიდა, კანონთმცოდნეობა შეისწავლა და სასამართლოებში მისთვის მინდობილ საქმეებს იცავდა. სამსახურმა საერო პირებთან დაახლოვა, მან გაიჩინა მეგობრები, რომლებთანაც ერთად დადიოდა თეატრებსა და სანახაობებზე, მონაწილეობდა გასართობებში. მაგრამ ამგვარი ცხოვრების სიცარიელესა და ამაოებას მალევე მიხვდა. საერო პატივი არ ხილავდა, რადგან გრძნობდა, რომ ნუგეშისა და სიმშვიდის მოპოვება მხოლოდ ქრისტეს სიახლოვეს შეიძლებოდა. დაინტყო გულმოდგინედ შესწავლა წმინდა წერილისა, ეკლესიაში სიარულსაც მოუხშირა. ანტიოქიის ეპისკოპოსმა წმ. მელეტიმ იოვანე გულწრფელად შეიყვარა და სულიერი საუბრებისთვის ხშირად შინაც იწვევდა. 28 წლის იოვანემ ნათლობა სწორედ მისგან მიიღო. აქედან მოყოლებული თავისთავს თვალყურს ისე მკაცრად ადევნებდა, რომ არასოდეს გამოუყენებია ფიცი და თავს არათუ ბოროტად მეტყველების, არამედ მოყვასზე უწყინარი ხუმრობის უფლებასაც კი არ აძლევდა. მას სურდა დაეტოვებინა ეს სოფელი ასკეტური ცხოვრებისათვის, მაგრამ მისმა გადაწყვეტილებამ დედა დაამწუხრა. ანთუსამ შვილი იმ ოთახში შეიყვანა, სადაც შვა, სთხოვა ქვრივობის შეჩვეულ სიმწარეს კიდევ ნულარ დაუმძიმებდა და მის სიცოცხლეში ამ განზრახვას ნუ განახორციელებდა. იოვანე თავისი კეთილშობილი დედის თხოვნას დაემორჩილა და შინ დარჩა, მაგრამ მდიდრულ სასახლეშიც ახერხებდა ისე ეცხოვრა, როგორც ეს სულიერ მოღვაწეს შეეფერებოდა. მაღლე მელეტიმ იგი ეკლესიაში წიგნის მკითხველად დაადგინა.

იოანეს რამდენიმე მეგობარი ჰყავდა. ისინი ერთად იღვწოდნენ სათნოებაში წარმატებისათვის, ერთმა მათგანმა თავდაპირველად გადაწყვიტა მთელი თავისი ცხოვრება ღმრთისთვის მიეღლვნა, მაგრამ შემდეგ გადაიფიქრა და სოფელს დაუბრუნდა. ამ შემთხვევასთან დაკავშირებით დაწერა იოვანემ თავისი პირველი წერილი „დაცემულისადმი“, რომელშიც უკვე ჩანდა ის თვისებები ღმრთისმეტყველისა და ორატორისა, რომელთაც შემდეგში მას ქრისტიანულ სამყაროში დიდი სახელი მოუტანეს: ცოცხალი, მიმზიდველი, გულიდან წამოსული, სიყვარულით გამთბარი მჭევრმეტყველება და მტკიცე ერთგულება ზნეობრივი სიწმინდისა და ღირებულებისადმი.

მკითხველის მოკრძალებული წოდების მიუხედავად, იოვანემ იმგვარი დიდება მოიპოვა, რომ მახლობლად მდებარე ქალაქში მისი ეპისკოპოსად არჩევა მოისურვეს, მაგრამ ამ პატივის მიღებას თავი აარიდა; მაშინ იმ ქალაქის ეპისკოპოსი მისი ერთ-ერთი მეგობარი გახდა. ამ პერიოდში დაწერა იოვანემ თავისი შესანიშნავი თხზულება „მღვდლობის შესახებ“, რომელშიც გამოხატა თავისი შეხედულებანი მღვდელმსახურთა, როგორც საიდუმლოთა აღმსრულებელთა და სამწყსოს დამმოძღვრელთა, მაღალ მოვალეობებზე.

დედის გარდაცვალების შემდეგ მან გაყიდა მამული, აღებული ფული დარიბებს დაურიგა, მონები გაათავისუფლა და ანტიოქიის მახლობლად ერთ სავანეში ბერად აღიკვეცა. იოვანეს განმარტოებული ცხოვრება სურდა, მაგრამ მისმა დიდებამ ბევრი მიიზიდა: მრავალი მიდიოდა მასთან რჩევისა და დარიგების მისაღებად, სენისაგან განსაურნებლად, რადგან უფალმა კურნების სასწაულ-მოქმედი ძალა მიანიჭა.

გადმოგვცემენ, რომ მონასტერში ყოფნისას იოვანეს ჰქონდა ჩვენება: მას ბრწყინვალე ნათლით შემოსილნი წმინდა მოციქულები – იოვანე და პეტრე გამოეცხადნენ. „მე იოვანე ვარ, – უთხრა პირველმა, – ვინც საიდუმლო სერობისას უფალს მკერდზე მივეყრდნე და მისგან ღმრთეებრივი გამოცხადება მივიღე. ღმერთი შენც გაძლევს ნიჭს სიბრძნის სილრმეთა ხილვისა, რათა ადამიანები მოძღვრების უხრწნელი საზრდელით ასაზრდოო, ხოლო მათ ბაგებს, რომელნიც სჯულს ჩვენი ღმერთისა დამახინჯებულად განმარტავენ, კლიტე დაადო“. ხოლო პეტრემ მას გასაღები გადასცა და უთხრა: „გაძლევს შენი უფალი გასაღებს წმინდათა ეკლესიათა, დაეიყოს შეკრული იგი, ვისაც შეკრავ და გახსნილი, რომელსაც გახსნი“. იოვანე მათ წინაშე დაემხო და ღრმა მორჩილებით წამოიძახა: „ვინა ვარ მე, რომ ამგვარი მსახურების მიღებისა და ტარებისათვის გავკალინერდე, მე, კაცი ცოდვილი და არარაობა?“

– „გამხნევდი და განმტკიცდი, უთხრეს მოციქულებმა. რაც გებრძანა ის შეასრულე. ნუ დამალავ ნიჭს, რომელიც ღმერთმა კაცთა განსანათლებლად გიბოძა. გაბედულად იღალადე სიტყვა ღმრთისა და გახსოვდეს, რომ უფალმა ბრძანა: ნუ გეშინია მცირე

სამწყსოსთვის, რამეთუ მამამ ინება მოგცეთ თქვენ სამეფო. და ნურც შენ გეშინია, რამეთუ უფალმა ინება შენით განანათლოს სულნი მრავალთანი. სიმართლისათვის ბევრ მწუხარებასა და დევნას დაითმენ, მაგრამ ყოველივე მხნედ გადაიტანე“.

ემზადებოდა რა მსახურებისათვის, რომელზეც უფალმა მიუთითა, იოვანემ მოღვაწეობა გააძლიერა. სავანიდან განმარტოებულ გამოქვაბულში გადავიდა, სადაც განუწყვეტელი ლოცვით განიმტკიცებდა სულს; მან სულიერი გამოცდილება თავის თავთან ბრძოლით შეიძინა. სოფლის ხმაურისაგან მოშორებული, ღმერთან მოსაუბრე და მისთა ქმნილებათა სილამაზის მჭვრეტელი სული იოანესი სულ უფრო და უფრო უახლოვდებოდა სინათლისა და სიცოცხლის წყაროს. ავადმყოფობამ აიძულა იგი ანტიოქიაში დაბრუნებულიყო, მაგრამ სიხარულის მომნიჭებელი მოგონებანი წყნარ მონაზვნურ ცხოვრებაზე მთელი სიცოცხლის განმავლობაში გაჰყვა. შემდეგში თავის ქადაგებებში იგი ხშირად შთამბეჭდავად აღწერდა სიმშვიდესა და მყუდროებას უდაბნოს სავანეთა, სადაც სოფლის ამაო ხმაური ვერ აღწევდა და სადაც ყველა იმაზე ფიქრობდა, სათნოების კიბეზე როგორ ამაღლებულიყო.

ანტიოქიაში დაბრუნების შემდეგ მელეტიმ მას უკვე მალე დაასხა ხელნი დიაკვნად,² ხოლო 386 წელს ფლაბიანემ, მელეტის მემკვიდრემ ანტიოქიის საეპისკოპოსო კათედრაზე, იგი მღვდლად აკურთხა, მაგრამ სამსახურისთვის ერთ რომელიმე კონკრეტულ ეკლესიაში კი არ განამწესა, არამედ მქადაგებლობა დაავალა. ანტიოქიაში ამ დროს ძალიან რთული ვითარება იყო შექმნილი. ერთი პირობა ამ ქალაქს ერთდროულად სამი ეპისკოპოსი ჰყავდა: მელეტი, ევსტათი და პავლინე. მათ მიმდევრებს არავითარი სურვილი არ ჰქონდათ ერთმანეთთან ურთიერთობისა. მელეტის სიკვდილის შემდეგ ფლაბიანეს არჩევით ბევრი უკმაყოფილო დარჩა და ეპისკოპოსად კვლავ პავლინეს აღიარებდა. მრავალრიცხოვანი ერეტიკოსები: არიოზელები, საბელიოზის, პავლე სამოსატელისა და მაკედონიუსის მიმდევრები, გნოსტიკური სექტები – ყველა თავისი სწავლების გავრცელებას ცდილობდა. წარმართები და ურიები ქრისტიანთა შორის ჩამოვარდნილი განხეთქილებით ხარობდნენ

² Сократ Схоластик, Церковная история, VI, 3.

და ქრისტეს რწმენას დასცინოდნენ. როგორი მძიმე იქნებოდა ამგვარ საზოგადოებაში მქადაგებლის მდგომარეობა! იოვანესთვის ქრისტიანთა დაყოფა მტკივნეულ ფაქტს წარმოადგენდა, იგი პირველი საუკუნეების ეკლესიას შენატროდა: „როცა ყველას ერთი სული და ერთი გული ჰქონდა, ხოლო ახლა ერთ სულშიც კი ვერ ნახავ აზრთა თანხმობას, ყველგან დიდი განხეთქილებაა და მშვიდობა არსად არაა“, – ამბობდა იგი.

მიუხედავად ამისა, იოვანე სულით არ დაცემულა, რადგან შემწედ ყოვლისშემძლე უფალი ეგულებოდა, რომელსაც მტკიცე სასოებით მიმართავდა და რომელიც მის შრომასა და ღვანლს აკურთხებდა. მისი ქადაგებიდან ყველას შეეძლო მიეღო ის, რაც განსაკუთრებით სჭირდებოდა, სასოწარკვეთილს – მხნეობა და სასოება, მერყევს – სიმტკიცე. იოვანე ყოველთვის მზად იყო დახმარებოდა მას, ვინც ჭეშმარიტებას გულწრფელად ეძიებდა, ხოლო ერეტიკოსებს მკაცრად ამხელდა. იგი კვირაში რამდენჯერმე ქადაგებდა და მისი გავლენა დღითი დღე იზრდებოდა. გართობის მოყვარულმა ანტიოქიელებმა სანახაობანი დაივინწყეს და ეკლესიას მიაშურეს. მრავალი მათგანი, ვინც თავიდან მხოლოდ ცნობის-მოყვარეობამ მიიყვანა, მქადაგებლის მჭევრმეტყველებით სულის სიღრმემდე შეძრული დარჩა. მრავალმა, თვალნათლივ დაინახა რა თავისი ცოდვები, ცხარე ცრემლებით მოინანია ისინი. ხანდახან იოვანეს სიტყვას ტაშის დაკვრითა და აღტაცების გამომხატველი წამოძახილებით აწყვეტინებდნენ. იოვანე ამის პასუხად მათ ეუბნებოდა: „რა არის ჩემთვის ტაშის დაკვრა და ქება? ჩემთვის ქება ის იქნება თუ თქვენ თქვენს ცხოვრებას გამოასწორებთ და ღმრთისკენ მიიცევით!“

მოგვითხობენ, რომ ერთხელ ერთმა ქალმა, რომელიც მსმენელთა შორის იდგა, იოვანეს მიმართა: „სულიერო მოძღვარო იოვანე, ოქროპირო! შენი სწავლება ღრმაა და ჩვენს სუსტ გონებას მისი წვდომა არ შეუძლია“. ამის შემდეგ იოვანე განსაკუთრებით ცდილობდა, რომ სწავლებანი რაც შეიძლება მარტივად და ნათლად გადმოეცა. აქედან მოყოლებული იოვანეს ზედნოდებად შერჩა „ოქროპირი“, რომელიც მას, როგორც რჩეულ მჭევრმეტყველს, ასე მიესადაგებოდა.

იოვანეს სახით ანტიოქიელებს ჭეშმარიტად ჰყავდათ მამა, ნუგეშისმცემელი და დამრიგებელი, რომელიც სარგებლობდა რა თავისი გავლენით, მსმენელებს კეთილი საქმეებისა და გულმოწყალებისკენ უბიძგებდა. ის არწმუნებდა მდიდრებს, დახმარებოდნენ ღარიბებს, ხსნიდა საავადმყოფოებსა და თავშესაფრებს სნეულთათვის, მკაცრი მხილებით გამოდიოდა ფუფუნებით აღსავსე უქმი და ამაო ცხოვრების წინააღმდეგ, რომელიც ადამიანის სულს ღმერთს აშორებს, იძლეოდა რჩევებს ბავშვების აღზრდისათვის.

იოვანემ, როგორც მღვდელმა, ანტიოქიაში თორმეტი წელი დაჲყო. 397 წელს კონსტანტინეპოლის მთავარეპისკოპოსი ნექტარიოსი გარდაიცვალა და მის მემკვიდრედ იოვანე მიიწვიეს. იმ-პერატორებმა ჰონორიუსმა და არკადიუსმა იოვანეს წარგზავნა დედაქალაქში საეპისკოპოსო კათედრის დასაკავებლად ანტიოქიის მმართველს წერილობით სთხოვეს. როცა ანტიოქიელებმა წერილის შინაარსი გაიგეს, მთელი ქალაქი მღელვარებამ მოიცვა. ხალხმა გადაწყვიტა მოძღვარი მოციქულებისათვის არ გაეტანებინა, თუნდაც ამისათვის ძალის გამოყენებაც დასჭირებოდა. მართლაც, წარგზავნილები კონსტანტინეპოლში განბილებულები დაბრუნდნენ და მეფეს ყოველივე მოახსენეს. მაშინ იმპერატორმა ანტიოქიის განმგებელს წერილი მისწერა, რომლითაც იოვანეს ფარულად წარგზავნას ითხოვდა. განმგებელმა ხერხს მიმართა, მამა იოვანე ქალაქგარეთ მდგარ ეკლესიაში მიიწვია, საიდანაც იგი პირდაპირ დედაქალაქში წაიყვანეს. ანტიოქიელები მოძღვრის მოტაცებამ ფრიად დააღონა, რადგან თავი დაობლებულებად იგრძნეს.

კონსტანტინეპოლში ანტიოქიელი მქადაგებელი, რომლის სახელიც უკვე მთელ აღმოსავლეთში იყო ცნობილი, აღტაცებით მიიღეს, მაგრამ ეპისკოპოსებსა და ხუცესთა შორის, რომელნიც ახალი მწყემსმთავრის ხელთდასხმისათვის შეიკრიბნენ, ისეთებიც იყვნენ, რომელთაც იოვანე, ვითარცა მკაცრი დამცველი ქრისტიანული ზნეობისა, გულზე არ ეხატებოდათ. აღექსანდრიის ეპისკოპოსს, თეოფილეს, დედაქალაქის ტახტი ერთი თავისი მომხრე მღვდლის, ისიდორესათვის უნდოდა, რომელმაც თავის დროზე მისი ერთი სახითათ დავალება შეასრულა.³ თეოფილე პატივ-

მოყვარე და ცბიერი პიროვნება იყო და, ცხადია, კარგად იცოდა, რომ იოვანე მის ხელში მორჩილი იარაღი არ იქნებოდა. სამაგიეროდ, იოვანეს მხარს უჭერდა იმპერატორთან დაახლოებული კარისკაცი ევტოროპიოსი. თეოფილეს მისი მუქარის შეეშინდა და იძულებული გახდა თვითონ დაესხა ხელი იოვანესთვის, მაგრამ სამაგიეროდ მთელი ცხოვრება მის მფრად დარჩა.

ამგვარი დასაწყისი იმაზე მეტყველებდა, რომ დედაქალაქის ახალ ეპისკოპოსს წინ მრავალი უსიამოვნება ელოდებოდა და, მართლაც, კონსტანტინეპოლის მთავარეპისკოპოსობა მისთვის მძიმე გამოცდა გამოდგა. საქმე უჩვეულოდ ბევრი ჰქონდა, რადგან დედაქალაქის მწყემსმთავარს რამდენიმე ოლქის ეკლესიები ემორჩილებოდა. მაგრამ საქმე არც აშინებდა და არც ღლიდა. ღლიდა ურთიერთობა სასულიერო წერსთან, რომელშიც, მისდა სამწუხაროდ, ლირსეული მოღვაწე ცოტა აღმოჩნდა. დიდი ნაწილი თავის წმინდა მოვალეობათა მიმართ გულგრილობას იჩენდა და მინიერ სიკეთეთა სიყვარულით იყო დასწეულებული. ეძიებდნენ რა სასახლის კარზე ძალაუფლების მქონე მოხელეთა მფარველობას, მღვდლები მათ ბინიერებას თვალს უხუჭავდნენ და ამიტომ არც ის ზნეობრივი გავლენა ჰქონდათ, რომელიც თავიანთი მოვალეობის კეთილსინდისიერად აღმსრულებელ მწყემსებს შეუძლიათ ჰქონდეთ და აქვთ კიდევაც. სამღვდელობის გამოსწორება ახალი ეპისკოპოსის უპირველესი საზრუნავი გახდა. იგი მის დამოძღვრას არა მხოლოდ სიტყვით, არამედ საქმით, პირადი მაგალითის ჩვენებითაც ცდილობდა: საკუთარი სახლი სრულიად განძარცვა ყოველგვარი სიმდიდრისგან, მთელ თავის შემოსავალს მოწყალების საქმეს ახმარდა, მკაცრად მარხულობდა, უძლურთა და სწეულთათვის თავშესაფრებს აშენებდა.

კონსტანტინეპოლში ჩასულ იოვანეს იქ რამდენიმე ღმრთისმოსავი ქალი დახვდა, რომელთაც თავიანთი ცხოვრება ღმერთს მიუძღვნეს. ესენი იყვნენ: ნიკორეტა, პენტადია, პროკულა, ბასიანნა და ოლიმპიადა. განსაკუთრებით ოლიმპიადა გამოირჩეოდა, რომელიც სრულიად ახალგაზრდა დაქვრივდა, მაგრამ მეორედ ქორწინება აღარ ინდომა და შეულებაზე უარი უთხრა მეფის ნათესავს. ნაწყენმა იმპერატორმა ქალს ქონება ჩამოართვა იმ მიზეზით, რომ თითქოს იგი მას ფლანგავდა, თუმცა მერე მაინც დაუბრუნა.

³ Сократ Схоластик, Церковная история, VI, 2.

ოლიმპიადამ დიაკონისას წოდება მიიღო და თავისი თავიცა და თავისი დიდალი ქონებაც მოყვასის სამსახურს მიუძღვნა. იოვანე ოქროპირი მას სწერდა: „შენ ყრმობიდანვე ასაზრდოებდი ქრისტეს, როდესაც შიოდა, ასმევდი მას, როცა სწყუროდა, შიშველს მოსავდი, მოგზაურს შინ იღებდი, სწეულს მზრუნველობდი, პატიმარს ნახულობდი. არა მხოლოდ შენი სახლია ღია ყველა გაჭირვებულისათვის, არამედ ყველგან, ზღვასა თუ ხმელეთზე, არიან ადამიანები, რომელთაც შენი გულუხვობა საკუთარ თავზე გამოსცადეს“.

იოვანეს ღმრთივშთაგონებული ქადაგებანი დედაქალაქის მცხოვრებთა გულებს სულ უფრო და უფრო იპყრობდა. ბიწიერებათა მკაცრი მამხილებელი ამავე დროს თავისი სამწესოს მოყვარული მამაც იყო. ყველა, ვისაც რამე უჭირდა, მისკენ მიისწრაფოდა. „შეურაცხყოფილი დახმარებას მასთან ეძებს, – წერდა მისი თანამედროვე ერთი ისტორიკოსი, – განსასჯელი დამცველად უხმობს. მშერი საჭმელს სთხოვს, ღატაკი – სამოსელს, სხვა – ფეხსაცმელს. მტირალი ნუგეშს მასთან ეძებს, სწეული – მზრუნველს, მოგზაური – შემფარებელს, ქვრივი მასთან თავისი ობლების გამო ცრემლებს ღვრის, მოვალე თავის მწუხარებას ანდობს, სხვა კიდევ ოჯახში მოჩეუბართა შერიგებას სთხოვს“. მიუხედავად მრავალფეროვანი საქმიანობისა, იოვანეს დრო ყველასთვის და ყოველივესთვის ყოფნიდა. მათ შეარიგა დასავლეთთან ანტიოქიის ეკლესია, რომელიც ფლაბიანეს დიდხანს არ სცნობდა ეპისკოპოსად.

იოვანე ოქროპირის თავდადებულმა მოღვაწეობამ მტრების სიძულვილი მის მიმართ არა თუ გაანელა, არამედ, პირიქით, კიდევ უფრო გააღვივა. მათ შორის იყო სამეფო კარის დიდი მოხელე ევტროპიოსიც, რომელმაც თავის დროზე დიდად შეუწყო ხელი იმას, რომ იოვანე დედაქალაქის ეპისკოპოსად ხელთდასხმულიყო. ევტროპიოსმა მის მიმართ დამოკიდებულება მაშინ შეცვალა, როცა დარწმუნდა, რომ იოვანე განეული სამსახურის გამო მისი ცოდვებისათვის თვალის მოხუჭვას სრულიადაც არ აპირებდა. პირიქით, მღვდელმთავარი გაბედულად ამხელდა მას უსამართლობის, მექრთამეობისა და ანგარებისმოყვარეობისათვის. იმ დროისათვის ეკლესიაში არსებობდა ე.წ. თავშესაფრის უფლება, რაც იმაში მდგომარეობდა, რომ თუ განსასჯელი თავს ტაძარს შეაფარებდა, იგი ხელშეუხებელი იყო

მანამ, სანამ მისი საქმე ხელახლა არ გაირჩეოდა. ამ უფლებას ხშირად იყენებდნენ ევტროპიოსისაგან უსამართლოდ დევნილი პირები და იოვანეც იცავდა მათ, რაც მეფის მოხელეს უკიდურესად აღიზიანებდა. მან მიაღწია იმას, რომ ეკლესისათვის თავშესაფრის უფლება კანონით შეეზღუდა. ევტროპიოსი ვერ ხვდებოდა, რა ელოდებოდა ნინ. რამდენიმე ხნის შემდეგ მეფის წყალობა მის მიმართ რისხვით შეიცვალა და მაშინ ყოველი მხრიდან გამოჩენდნენ ბრალმდებლები, რომელიც მანამდე შიშის გამო დუმდნენ. იგი გაასამართლეს და სიკვდილით დასჯა გადაუწყვიტეს. საერთო სიძულვილით დევნილმა განსასჯელმა თავშესაფარი ეკლესიაში იპოვა,⁴ იოვანეს სახით კი დიდსულოვანი დამცველი გამოუჩინდა. როცა შეიარაღებული მხედრები და გაცოფებული ხალხი ეპისკოპოსს ევტროპიოსის გადაცემას სთხოვდნენ, მღვდელმთავარმა წარმოთქვა იმპროვიზებული ქადაგება, რომელიც ეკლესიასტეს სიტყვებით დაიწყო: „ამაოება ამაოებათა და ყოველივე ამაო“ და თვალნათლივ წარმოუდგინა მსმენელებს ამაოება ამქვეყნიური დიდებისა, რომელიც მსწრაფლწარმავალია და ისე უკვალოდ ქრება, როგორც ჰაერში ასული კვამლი. მეფის საყვარელი კარისკაცი, რომელიც გუშინ ათასობით ადამიანთა ბედს როგორც უნდობდა ისე განაგებდა, დღეს დევნილი იყო და სიკვდილით დასჯა ელოდებოდა. „შეიძლება, მან მართლაც შეურაცხვყო ჩვენ, – მიმართა იოვანემ მსმენელებს, – მაგრამ ახლა არა განსჯის, არამედ შეწყალების ჟამია. როგორ წარმოთქვამთ სიტყვებს: „მომიტევენ ჩვენ თანანადებნი ჩუენნი ვითარცა ჩუენ მიუტევებთ თანამდებთა მათ ჩუენთა“, თუ თქვენ თქვენი მოვალის დასჯას ასე დაუზინებით მოითხოვთ?“

მღვდელმთავარი თვითონ წავიდა მეფესთან, რათა ევტროპიოსის შეწყალება ეთხოვა. მიუხედავად იმისა, რომ გაძევებითა და სიკვდილით ემუქრებოდნენ, იოვანემ მაინც არ გასცა ტაძარში თავშეფარებული სიკვდილმისჯილი. რამდენიმე ხნის შემდეგ ევტროპიოსი თავისი სურვილით ჩაბარდა, ირწმუნა რა, რომ შეიწყალებდნენ, მაგრამ იგი დასაჯეს. ევტროპიოსის ჩამოშორების შემდეგ დედოფულმა ევდოქსიამ სუსტი ნებისყოფის არქადიუსი მთლიანად დაიმორჩილა. ევდოქსია უკიდურესად ხარბი და ვერ-

⁴ Сократ Схоластик, Церковная история, VI, 5.

ცხლისმოყვარე ქალი იყო და თავისი ხაზინის გასამდიდრებლად არავითარ ხერხსა და საშუალებას არ თაკილობდა.

იოვანე ოქროპირი, ცხადია, საჯაროდ ამხელდა ევდოქსიას სიხარბეს, რამაც გამწარებულ დედოფალს ათქმევინა: „მოვიდა ესე ანტიოქიათ, რათა დაჭინეს საქმე მეფეთა“. წმინდა მამას არ აშინებდა ძლიერთა ამა ქვეყნისათა მრისხანება და თავს პავლე მოციქულის სიტყვებით ინუგეშებდა: უკუეთუმცა კაცთა სათნო ვეყოფოდე, ქრისტეს მონამცა არა ვიყავ (გალ. 1,10). როგორც ცხოვართა მოყვარული მწყემსი იგი ერთგული იყო პავლე მოციქულის შეგონებისა: ამხილე, შეპრისხენ და ნუგეშინის-ეც (2 ტიმ. 4,2). იოვანე ცოდვის მხოლოდ მხილებასა და მისი ჩამდენის მიმართ საყვედურის გამოხატვას როდი სჯერდებოდა, არამედ, თუ მონანიების წრფელ სურვილს შეამჩნევდა, ნუგეშსაც სცემდა და ამხნევებდა. სამწუხაროდ, დედოფალი ევდოქსია მონანიების ნაცვლად ცდილობდა იქით დაედო ბრალი მოძღვრისათვის. მათი ურთიერთობა განსაკუთრებით ერთი შემთხვევის შემდეგ დაიძაბა. იოვანე ოქროპირი გამოესარჩდა ქვრივს, რომელსაც ევდოქსიამ უკანასკნელი ლუკმის ნართმევა დაუპირა. დედოფალმა იგი ძალით გააყვანინა სასახლიდან. სამაგიეროდ, როცა ჯვართამაღლების დღეს მან შიმუნვარებსა და მხლებლებთან ერთად ეკლესიას მიაშურა, ეპისკოპოსის ბრძანებით იგი ტაძარში არ შეუშვეს. დედოფლის ერთმა მსახურმა ეკლესიის კარისათვის ლახვრის დარტყმა მოინდომა, მაგრამ ხელი გაუშეშდა. განბილებული ევდოქსია უკან გაბრუნდა, ხოლო ხელშემხმარმა მამა იოვანეს სთხოვა შეწყალება, მანაც ხელი ემბაზში განაბანინა და განკურნა.

იმის იმედით, რომ იმპერიის დედოფლისაგან მხარდაჭერა ექნებოდათ, იოვანე ოქროპირის მტრებმა გადაწყვიტეს მის წინააღმდეგ გაბედულად ემოქმედათ. მცირე აზიაში წარმოშობილი შფოთისა და მღელვარების გამო კონსტანტინეპოლის მთავარეპისკოპოსმა ეპარქიები მოიარა და ზოგიერთი ეპისკოპოსი, რომელიც ძალაუფლების ბოროტად გამოყენებაში ამხილა, გაათავისუფლა. გათავისუფლებული ეპისკოპოსები იოვანეს მტრებს შეუერთდნენ და წმინდა მამის წინააღმდეგ ერთმანეთის საპირისპირო ბრალდებათ ნიაღვარი წამოვიდა. თუ ერთნი მას მეტისმეტი სიმკაცრის გამო

უჩიოდნენ, მეორენი, პირიქით, დამნაშავეთა მიმართ გადაჭარბებულ გულმოწყალებაში სდებდნენ ბრალს. მალე მათ საშუალება მიეცათ დედაქალაქის მთავრეპისკოპოსისათვის აშკარა ბრძოლა გამოეცხადებინათ.

ნიტრის უდაბნოს რამდენიმე ბერმა, თეოფილე ალექსანდრიელისაგან უსამართლოდ დევნილმა, კონსტანტინეპოლს მიაშურა, რათა მფარველობა იოვანე ოქროპირისათვის ეთხოვა.⁵ რამდენადაც ისინი სხვა ეპარქიას ეკუთვნოდნენ, რომელზეც წმინდა მამის ძალაუფლება არ ვრცელდებოდა, იგი მხოლოდ იმას დასჯერდა, რომ თეოფილეს მეგობრული წერილი მისწერა, რომელშიც სთხოვდა ბერებს მოწყალედ მოპყორობდა. წერილმა თეოფილე არა მხოლოდ შეურაცხყო, არამედ შეაშინა კიდეც, რადგან იცოდა, რომ ნიტრის უდაბნოს ბერებს შეეძლოთ ალექსანდრიის მღვდელმთავარი მრავალ უსამართლო საქციელში ემხილებინათ. გაგებული ჰქონდა რა ევდოქსიას დამოკიდებულების შესახებ იოვანესადმი, თეოფილე კონსტანტინეპოლში ჩავიდა, როგორც ბრალმდებელი წმინდა მამისა, რომელიც უკვე დიდი ხანია სძულდა. მან თან რამდენიმე ეგვიპტელი ეპისკოპოსი იახლა, რომელთა მხარდაჭერის იმედიც ჰქონდა. დედაქალაქში ისე, რომ მთავარეპისკოპოსს არ სწვევია, თეოფილემ გავლენიანი ადამიანებისათვის მდიდრული ნადიმების გამართვა დაიწყო.

ევდოქსიას სიძულვილმა იოვანეს მიმართ მას შემდეგ, რაც ენა მიუტანეს, რომ მთავარეპისკოპოსმა საჯარო ქადაგებისას შეურაცხყო, კულმინაციას მიაღწია. იგი ფარულად ხელს უწყობდა იმას, რაც წმინდა მღვდელმთავრის წინააღმდეგ მზადდებოდა. როცა იოვანემ ალექსანდრიის მთავარეპისკოპოსისა და დედოფლის შეთანხმებული მოქმედების შესახებ შეიტყო, დაწერა: „შემოკრიბენით მღვდელნი ეგე სიცრუისანი, რომელი ჭამენ ტაბლასა იეზაბელისსა, რათა ვრქუა მათ: „ვიდრემდის ჰკელობთ, თქუენ ორითვე ფერწითა თქუენითა, უკუეთუ ღმერთი არს, შეუდეგით მას“ (3 მეფ. 18,21). და „უკუეთუ ტაბლად იგი იეზაბელისად ღმერთი არს, ჭამდით და სთხევდით“. როგორც ვხედავთ, იოვანე ოქროპირმა ქრისტიანული იმპერიის დედოფალი გაბედულად შეადარა წარმართ

⁵ Сократ Схоластик, Церковная история, VI, 7,9.

ერისტიანული ეპლასის ისტორია
დედოფალს, რომელმაც ისრაელიანთა შორის კერპთაყვანისმცემ-
ლობა დაამკიდრა და რომელიც გააფთობით სდევნიდა წმინდა
წინასწარმეტყველ ელიას, ვინც ხალხს ჭეშმარიტი ღმერთის თაყ-
ვანისცემისა და ერთგულებისაკენ მოუწოდებდა. სოფელ დუბში,
ქალკედონის ახლოს,⁶ რომლის ეპისკოპოსიც იოვანეს მტრების
რიცხვს ეკუთვნოდა, 403 წელს შედგა უკანონო კრება, რომელზეც
იოვანეს წინააღმდეგ 29 ბრალდება იქნა წაყენებული. სინამდ-
ვილეში ეს ბრალდებანი წმინდა მამის სრულ გამარჯვებაზე მე-
ტყველებდნენ, რადგან მტრებმა, მიუხედავად იმისა, რომ ბევრს
ეცადნენ, მღვდელმთავრის ცხოვრებაში ერთი ლაქაც კი ვერ აღ-
მოაჩინეს. ამიტომ ბრალდებანი არა მხოლოდ უსაფუძვლო, არამედ
ზოგჯერ ლიმილის მოგვრელიც კი იყო. მაგალითად, ერთ-ერთ
ბრალდებას ის წარმოადგენდა, რომ იოვანე მარტო სადილობ-
და და სტუმრებს არ იწვევდა; ყველაზე მეტად ბრალდებლები
ხაზს უსვამდნენ შეურაცხმყოფელ სიტყვებს, რომლებიც თითქოს
მღვდელმთავარს ქადაგებების დროს დედოფლის მისამართით
ჰქონდა თქმული. წმინდა მამა უკანონო კრებაზე რამდენჯერმე
იქნა მიწვეული, მაგრამ მან ყოველთვის უარი თქვა იმ მიზეზით,
რომ არ შეეძლო კანონიერად ჩაეთვალა კრება, რომელზეც მისი
აშკარა მტრები მსაჯულებად ისხდნენ. ამაო გამოდგა იმ ორმოცი
ეპისკოპოსის მცდელობა, რომელთაც წმინდა მღვდელმთავრის
ერთგულება შეინარჩუნეს, ცვლილება შეეტანათ კრების მსვლ-
ელობაში. ძალა იოვანეს მტრების მხარეზე იყო. მათ გამოაცხადეს
კრების გადაწყვეტილება, რომლის მიხედვითაც, იოვანე ოქროპირი
დედაქალაქის მთავარებისკოპოსის ტახტიდან ჩამოგდებული და
გაძევებული იყო. დედოფალი ევდოქსიას გავლენით სუსტი წები-
სყოფის მქონე იმპერატორმა არყადიუსმა ეს უკანონო განაჩენი
დაადასტურა.

როცა ამ განაჩენის შესახებ შეიტყვეს, დედაქალაქის მცხოვრებ-
ნი წმ. სოფიის საკათედრო ტაძრისაკენ დაიძრნენ, რომელსაც
მთავრებისკოპოსის საცხოვრებელი სახლი გაღერეით უკავშირდ-
ებოდა და ორივეს თითქოს ცოცხალ კედლად შემოერტყნენ, რათა
საყვარელი მწყემსი დაეცვათ. ხალხი მხოლოდ ერთ სურვილს

⁶ იქვე, VI, 15.

გამოხატავდა: „ვითხოვთ კანონიერ კრებას; ეპისკოპოსის განსჯა
მხოლოდ ნამდვილ კრებას შეუძლია“. ამასვე ამბობდა იოვანეც: „მე
ცრუ კრებამ განმსაჯა; მე და ჩემი ბრალმდებლები კანონიერმა კრე-
ბამ უნდა განგვსაჯოს და აქ, ჩემს ეკლესიაში უნდა განმამართოს“.

ასე გავიდა ორი დღე. ევდოქსია და იოვანეს მტრები არკადიუსს
არწმუნებდნენ მთავარებისკოპოსი ძალით გაეძევებინა, მაგრამ
მას ხალხის მღვდელვარებისა ეშინოდა. საერთო შფოთსა და მღელ-
ვარებაში სიმშვიდეს მხოლოდ იოვანე ინარჩუნებდა. იგი განუ-
წყვეტლივ მიმოდიოდა ტაძარსა და რეზიდენციას შორის და თავის
მომხრეებსა და მეგობრებს ანუგეშებდა. მეორე დღეს, საღამოს,
მან წმ. სოფიის ტაძარში წარმოთქვა სიტყვა, რომელიც ისტორიამ
შემოგვინახა:

„მძლავრია ტალღები და ძლიერია ქარიშხალი, მაგრამ მე
დანთქმისა არ მეშინია, რადგანაც კლდესა ზედა ვდგავარ. დაე,
მძვინვრებდეს ზღვა: მას კლდის შემუსვრა არ შეუძლია; დაე, აღიმ-
ართოს ტალღები: მას იესოს ხომალდის დანთქმა არ ძალუძს.
მითხარით, რისა უნდა მეშინოდეს? ნუთუ სიკვდილისა? მაგრამ
„ცხოვრება ჩემდა არს ქრისტე, ხოლო სიკუდილ შესაძინებელ“.
ნუთუ გადასახლებისა? „უფლისა არს ქუეყანად და აღსასრული
მისი.“ ნუთუ მამულის დაკარგვისა? ჩვენ არაფერი მოგვიტანია
ამქვეყნად და ცხადია, მისგან ვერც ვერაფერს წავილებთ. მე არად
ვაგდებ შიშს ამა სოფლისა და მისი სიკეთენი სასაცილოდაც არ
მყოფნის; არ მეშინია სიღვარებისა და არ მსურს სიმდიდრე; არ მე-
შინია სიკვდილისა და არ მსურს სიცოცხლე, უკეთუ მხედველობაში
თქვენს წარმატებას არ მივიღებთ.

ახლანდელ ვითარებას მხოლოდ იმიტომ ვეხები, საყვარელნო,
რომ თქვენ დაგამშვიდოთ. არავის და არაფერს შეუძლია ჩვენი
დაშორება... ჩვენ ადგილი განგვაშორებს, მაგრამ სიყვარულით
ვიქებით შეერთებულნი; ჩვენი განშორება თვით სიკვდილსაც კი
არ შეუძლია: თუმცა სხეული მოკვდება, მაგრამ სული დარჩე-
ბა ცოცხალი და ამ ხალხს არასოდეს დაივიწყებს... ახლანდელი
ვითარება ნუ შეგაშფოთებთ. თქვენი სიყვარული ერთი რამით
მაჩვენეთ, – ურყევი რწმენით. არა ჩემს ძალებს უყვრდნობი, არ-
ამედ მაქვს სანინდარი უფლისა; მე მაქვს მისი წმინდა წერილი:

რომის მისი საყრდენი ჩემი, სიმტკიცე და მშვიდი ნავსაყუდელი ჩემი; სიტყვები მისი ფარია ჩემი და ზღუდე. რომელი სიტყვები? – „მე თქუნ თანა ვარ ვიდრე აღსასრულამდე უამთა“. ქრისტეა ჩემთან; ვისი უნდა მეშინოდეს? დაე, აღიმართონ ჩემზე ტალღები, ზღვა, მძვინვარება ძლიერთა ამა ქვეყნისათა; ყოველივე ეს ობობას ქსელზე უფრო სუსტია. მხოლოდ თქვენ მაკავებთ თქვენი სიყვარულით. მაგრამ მე ყოველთვის ვევედრები: დაე, იყოს ნებად შენი, უფალო, არა ისე, როგორც ამას თუ იმას სურს, არამედ ისე, როგორც შენ გნებავს. აი, ჩემი სიმტკიცე, აი, ჩემი უძრავი კლდე, აი, ჩემი ლერწამი ურყევი! დაე, იყოს ის, რაც ღმერთს ესათნოება. თუ მას ჩემი აქ დარჩენა ესათნოება, მადლობას უუძლვნი, ხოლო თუ აქედან წაყვანა სურს, კვლავ მისი მადლობელი ვრჩები“. მეორე დღეს, დაახლოებით შუადლისას, იმპერატორის ერთერთმა კარისკაცმა იოვანეს ბრძანება მოუტანა, სასწრაფოდ დაეტოვებინა ქალაქი და თან დაამატა, რომ ხალხისაგან წინააღმდეგობის განევის შემთხვევაში ხელისუფლება სამხედრო ძალას გამოიყენებდა. მაშინ წმინდა მამამ გადაწყვიტა, ფარულად წასულიყო. მისთვის მიჩენილ მოხელესთან ერთად იგი საიდუმლო გასასვლელით გავიდა სახლიდან და მწუხრის დადგომამდე ქალაქის განაპირო უბანში იმაღლოდა. საღამოს თავის გამცილებელთან ერთად ნავსადგურისაკენ გაემართა, მაგრამ გზაში ზოგიერთებმა იცნეს და მთელ ქალაქში გაავრცელეს ხმა, რომ მთავარეპისკოპოსი მიჰყავდათ.

ხალხი ზღვის სანაპიროს მიაწყდა, მაგრამ იოვანემ შეაჩერა სიტყვებით: „მე ვალდებული ვარ იმპერატორს დავემორჩილო და არ მსურს, რომ ჩემ გამო სისხლის თუნდაც ერთი წევთი დაიღვაროს“. იგი სასწრაფოდ ავიდა გემზე, რომელიც ელოდებოდა და მალე ღამის სიბნელემ მიმავალი მღვდელმთავარი ხალხის თვალთაგან დაფარა.

მეორე დილით, თეოფილე, რომელიც მანამდე კონსტანტინეპოლში შემოსვლას ვერ ბედავდა, თავის მომხრეებთან ერთად ქალაქში გაჩნდა და როგორც გამარჯვებული, ეკლესის საქმეების გამგებლობას შეუდგა: მან სასწრაფოდ გადააყენა იოვანეს ერთ-გული მღვდელმსახურნი და ისინი თავისი მომხრეებით შეცვალა.

აღელვებულმა ხალხმა ეკლესის დაცვა გადაწყვიტა და ტაძარში არ შეუშვა ის ეპისკოპოსები, რომელიც დუბის კრებაში მონაწილეობდნენ. საკათედრო ტაძარში შესვლის ნება არც თეოფილეს მისცეს. მაშინ ეპისკოპოსის მხლებელმა ალექსანდრიელებმა მახვილები იშიშვლეს. შეტაკებაში, რომელიც ტაძრის კარიბჭესა და თვით ტაძრის შიგნითაც გაიმართა, რამდენიმე კაცი დაიღუპა, ბევრი დაიჭრა. შეშინებული თეოფილე გაიქცა და თავი რომ ხალხის რისხვისაგან გადაერჩინა, კონსტანტინეპოლიდან დანჯლრეული ნავით გასცურა. სისხლიანი შეტაკებანი სხვა ტაძრებშიც მოხდა; სამაგიეროდ ქრისტიანთა შორის ჩამოვარდნილმა განხეთქილებამ წარმართები გაახარა.

ღამით დედაქალაქის მოსახლეობა ძლიერმა მიწისძვრამ შეაშფოთა. მიწისქვეშა ბიძგები განსაკუთრებით ძლიერად მეფის სასახლის სიახლოვესა და თვით სასახლეში იგრძნობოდა. შეძრნუნებულმა ევდოქსიამ ტირილით მიირბინა იმპერატორთან. „ჩვენ მართალი გავაძევეთ, – ამბობდა ის, – და უფალი ამისთვის გვსჯის. სასწრაფოდ უნდა დავაბრუნოთ, თორემ დავიღუპებით“. იმპერატორი, რა თქმა უნდა, დათანხმდა და ევდოქსიამ თავისი ხელით დაწერა წერილი, რომელშიც იოვანეს არწმუნებდა, რომ მის განდევნაში წილი არ ედო და ღმრთის სახელით დაბრუნებას ევედრებოდა. პირველ წერილს მეორე და მესამე მოჰყვა, ისე მოუთმენლად ელოდებოდა შეშინებული დედოფალი მღვდელმთავრის დაბრუნებას. როცა ხალხმა ამის შესახებ შეიტყო, წმინდა მამის შესახვედრად კონსტანტინეპოლის ყურე ნავებით დაიფარა, რომელიც ღამე ჩირაღდნებით იყვნენ განათებულნი. და არა მარტო ისინი, არამედ მთელი სანაპიროც კოცონებით იყო განათებული. საყვარელ მწყემსთან შეხვედრის სიხარული ხალხმა ასე გამოხატა. მაგრამ იოვანემ მანამ, სანამ მის მიმართ გამოტანილი განაჩენის უკანონობა საჯაროდ არ გამოცხადდებოდა, ქალაქში შესვლა არ ისურვა და გარეუბანში გაჩერდა.⁷ ეს რომ გაიგო, დედოფალმა დაბეჯითებით შეუთვალა დედაქალაქში შესულიყო, ხოლო ხალხმა იგი საკათედრო ტაძარში ლამის ძალით შეიყვანა. წმ. სოფიის ტაძარში მღვდელმთავარმა თავისი სამწყსო დალოცა,

⁷ Сократ Схоластик, Церковная история, VI, 16.

რა თქმა უნდა, იოვანეს არ შეეძლო ცრუ კრების დადგენილებანი კანონიერად ჩაეთვალა და სრული უფლება ჰქონდა თავისი მღვდელმთავრული მსახურება გაეგრძელებინა, მაგრამ მას სურდა მისი სიმართლე საჯაროდ განცხადებულიყო. ამიტომ კეი-სარს კონსტანტინეპოლში საეკლესიო კრების მოწვევა სთხოვა, რომელიც დუბის საეკლესიო კრების მოქმედებას განიხილავდა. იოვანეს უნდოდა მას დუბში გამართული წინა კრების მონაწილე ეპისკოპოსებიც დასწრებოდნენ, მაგრამ მათ, ხალხის მოსალოდნელი რისხვით დაშინებულებმა, კონსტანტინეპოლი მისი მღვდელმთავრის დაბრუნებისთანავე ისე სწრაფად დატოვეს, რომ ზოგიერთი საქმე, რომელიც თავიანთ კრებაზე უნდა განეხილათ, განსახილველი დარჩათ.

რა თქმა უნდა, არცერთ მტერს იოვანესთვის პატიება არ უთხოვია და მასთან შერიგება არ უცდია, პირიქით, მისმა საზეიმო დაბრუნებამ ისინი კიდევ უფრო გააბოროტა და მხოლოდ ხელსაყრელ დროს ელოდებოდნენ, რათა მღვდელმთავრის წინააღმდეგ ახალი ბრძოლა წამოეწყოთ.

გავიდა ორი თვე იოვანეს დაბრუნებიდან. პატივმოყვარე ევდოქსიას დაუინებული მოხსოვნით წმ. სოფიის ტაძრის წინ მოედანზე მისი ვერცხლის ქანდაკება აღმართეს.⁸ ქანდაკების გახსნას ხმაურიანი გასართობები მოჰყვა, რომელთაც წამართული ხასიათი ჰქონდა. იოვანემ ქალაქის გუბერნატორს სთხოვა ბოლო მოედო უნესრიგობისათვის, რომელიც ტაძრის სიწმინდეს შეურაცხყოფდა. ამ თხოვნას არა თუ შედეგი არ მოჰყოლია, არამედ, პირიქით, იგი დედოფლის შეურაცხყოფად მიიჩნიეს. მხიარული გართობანი მოედანზე არა თუ შეწყდა, არამედ გამრავლდა კიდეც. განსაკუთრებით სადღესასწაულო დღეებში იზიდავდა იგი მოედანზე უამრავ ხალხს. ხმამაღალი შეძახილები, სიმღერები და მუსიკალური ინსტრუმენტების ხმები ტაძრამდე აღწევდა და ღმრთისმსახურებისას წმ. წერილის კითხვასა და გალობას ახშობდა. მაშინ წმიდა მამამ ტაძარში წარმოთქვა სიტყვა, რომელიც სანახაობათა

⁸ იქვე, VI, 18.

წინააღმდეგ იყო მიმართული. სწორედ ამ დროს თქვა მან ცნობილი სიტყვები: „აპა ესერა კუალად ალიძვრის ჰეროდიადა და ეძიებს მოკუეთად თავსა იოანესა და მიღებად ლანკნითა“. მტრებმა იოვანე დედოფლალთან დაასმინეს და უთხრეს, რომ იგი ჰეროდიადას შეადარა. ამ პერიოდში დაარიგეს წერილები, რომლითაც სამღვდელოებას კრებაზე იწვევდნენ. ასეთი წერილი თეოფილე ალექსანდრიელსაც გაუგზავნეს. ჩამოსვლას მას იოვანეს მტრებიც დაბეჯითებით სთხოვდნენ. მართალია, თეოფილე დედაქალაქში არ ჩასულა, მაგრამ თავის თანამოაზრეთა მართვას შორიდანაც კარგად ახერხებდა. მან არკადიუსი კონსტანტინეპოლის მთავარეპისკოპოსის წინააღმდეგ ისე განაწყო, რომ იმპერატორმა ქრისტეს შობის საზეიმო წირვაზე წმ. სოფიის ტაძარში წასვლა არ მოისურვა – იმ მიზეზით, რომ არ შეეძლო ურთიერთობა იმ ეპისკოპოსთან, რომელიც კრებამ ჩამოაგდო.

ამასობაში დაიწყო კრება,⁹ რომელიც იოვანე ოქროპირის სურვილით იყო მოწვეული და რომელსაც დუბის კრების უკანონო ქმედებანი უნდა ემზილებინა. მაგრამ მტრებმა, რომელთაც თეოფილე ხელმძღვანელობდა, მღვდელმთავრის წინააღმდეგ მისი ახალ იარაღად გამოყენება სცადეს. სწორედ თეოფილეს მითითებით გამოიყენეს კანონი, რომელიც არიოზელების ცრუ კრებამ მიიღო წმ. ათანასე ალექსანდრიელის თავიდან მოსაშორებლად. კანონის მიხედვით კრების მიერ განკვეთილი სასულიერო პირი, მიუხედავად იმისა, სამართლიანი იყო ეს განკვეთა თუ უსამართლო, თუკი ეკლესიას კრების გადაწყვეტილების გარეშე დაუბრუნდებოდა, ისევ უნდა განკვეთილიყო. იოვანეს მომხრე ეპისკოპოსები იმპერატორთან მივიღნენ და არწმუნებდნენ, რომ იგი არც არასოდეს ყოფილა განკვეთილი და რომ ეს კანონი მწვალებელთა მიერ იყო მიღებული ათანასე დიდის წინააღმდეგ. ეპისკოპოსმა ელპიდიმ წმინდა მამის განკვეთის მოსურნეებს მოსთხოვა წერილობით აღიარება მიისა, რომ იმ რწმენის აღმსარებელი იყვნენ, რომელსაც ამ კანონის შემდგენელი აღიარებდნენ, რაზეც, რა თქმა უნდა,

⁹ იგულისხმება კონსტანტინეპოლის კრება, რომელიც 404 წელს გაიმართა და რომელმაც მეორედ გადააყენა იოვანე ოქროპირი დედაქალაქის მთავარეპისკოპობიდან.

ყველამ თავი შეიკავა. მტრები შერცხვენილ იქნენ, მაგრამ ფარ-ხმალი არ დაუყრიათ და სხვა საშუალება რომ აღარ დარჩათ, იმპერატორი დაარწმუნეს, ძალა გამოეყენებინა მღვდელმთავრის წინააღმდეგ.

კრება, უფრო სწორად სამსჯავრო წმინდა ეპისკოპოსისა, რამ-დენიმე თვის განმავლობაში გრძელდებოდა. ამასობაში მოახ-ლოვდა აღდგომის წმინდა დღესასწაული, რომელიც მთელ ქრის-ტიანულ სამყაროში არსად ისეთი ზემოურობით არ აღინიშნებოდა როგორც კონსტანტინეპოლიში, კერძოდ, წმ. სოფიის ტაძარში. იმპერატორმა იოვანეს ტაძარში მისვლა აუკრძალა. დიდ შაბათს სამიათასზე მეტ ახლადმოქცეულს წმ. სოფიის ტაძარში უნდა ნა-თელებო. ეპისკოპოსი იქ დილით მივიდა. დაიწყო მსახურება და უკვე ნათლობის საიდუმლო სრულდებოდა, როცა ტაძარში შეიარა-დებული მეომრების რაზმი შეიჭრა და მთავარეპისკოპოსი ძალით გაიყვანა. ხალხმა მისი დაცვა სცადა, რის გამოც მრავალი დაი-ჭრა და მრავალიც მოკვდა. ახლადმოქცეულები გაფანტეს. ტაძ-არი იარაღის ხმებმა, ქალების ტირილმა, დაჭრილთა კვნესამ და ყვირილმა აავსო. იოვანე თავის რეზიდენციაში მიიყვანეს, ხოლო ახლადმოქცეულებმა ქალაქებრეთ სანათლავებსა და აბანოებსაც კი მიმართეს, სადაც აკურთხა რა წყალი, სამღვდელოება ნათ-ლობის შეწყვეტილი საიდუმლოს დასრულებას შეუდგა. მაგრამ მეომრები იქაც შეიჭრნენ, ბევრი მათგანი წარმართი იყო. ისინი მკრეხელობდნენ, იტაცებდნენ საეკლესიო ჭურჭელს. სანათლავებ-ში წყალს სისხლი შეერია, შეშინებული ადამიანები გარბოდნენ. მრავალი მღვდელმსახური, რომელიც იოვანეს უჭერდა მხარს, დაიჭირეს და საპყრობილები ჩაყარეს.

ღამით კონსტანტინეპოლი დაცარიელდა. ხალხი ტაძრებს, სადაც მღვდელმთავრის მტრები დამკვიდრდნენ, ახლოსაც არ გაეკარა და საზეიმო წირვის მოსასმენად ქალაქებრეთ, ველზე შეიკრიბა. დილ-ით, როცა იმპერატორი ქალაქებრეთ გავიდა, გაოცებული დარჩა საზეიმოდ გამოწყობილი ადამიანების ხილვით. ბევრი მათგანი თეთრ სამოსელში იყო, ნიშნად იმისა, რომ ნათლობა ახლად მიღებული ჰქონდა. „ვინ არიან ეს ადამიანები?“ იკითხა მან. „ესენი ერეტიკოსები არიან, ეკლესის უარმყოფელნი“, – უპასუხეს მხლებლებმა. „მაშინ

ისინი განდევნონ, ხოლო უფროსები დაიჭირონ“, ბრძანა იმპერა-ტორმა და წავიდა.

დაიწყო საშინელი ანგარიშსაწორება. მეომრები დაუცველ, უიარაღო ხალხს ცხენებით თელავდნენ, მახვილებით ჩეხდნენ, ძარცვავდნენ, ველზე მრავალი დაჭრილი და მკვდარი დარჩა; ლმრთისმსახურები შეიძყრეს და საპყრობილები გამოამწყვდიეს. სანამ იოვანე საკუთარ რეზიდენციაში პატიმარივით ჰყავდათ გამოკეტილი, კრება სულ უფრო და უფრო იღებდა ბრძოს სახეს, რომელსაც მისი მტრები შეადგენდნენ. ისინი სულ უფრო დაუინებით მოითხოვდნენ, რომ წმინდა მამა არა მხოლოდ ეპისკოპოსობისგან, არამედ საერთოდ ეკლესისგანაც განეყენებინათ. დარწმუნდა რა, რომ ეპისკოპოსთა სამართლიანობის იმედი, რომელიც ან თვითონ იყვნენ მტრულად განწყობილნი მის მიმართ, ან კიდევ ეშინოდათ, არ უნდა ჰქონოდა, იოვანე ოქროპირმა წერილები მისწერა დასავ-ლეთის, კერძოდ, რომის, მილანისა და აკვილეას ეპისკოპოსებს, რომლებშიც კონსტანტინეპოლიში მომხდარი მოვლენები აღწერა.

ამასობაში წმინდა ეპისკოპოსის მომხრეთა დევნა-შევიწრება გაძლიერდა. საპყრობილები ახალი შეპყრობილებით აივსო. მარ-თალია, ხელისუფლების მხრიდან მიღებულმა ზომებმა ზოგიერთი დააფრთხო, მაგრამ ბევრში მხურვალე მომურნეობა გააღვიძა. მათ საპყრობილები სამლოცველო სახლებად გადააქციეს, საიდანაც სანთლების შუქი და ფსალმუნთა გალობის ხმები გამოდიოდა. ორჯერ მტრებმა იოვანეს მკვლელებიც კი მიუგზავნეს. თუმცა დამნაშავენი ორივეჯერ შეიძყრეს, მაგრამ ისინი არავის დაუს-ჯია. მაშინ მწყემსმთავრის სიცოცხლის დაცვა ხალხმა ითავა და მის რეზიდენციას დღისითაც და ღამითაც იცავდა. ბოლოს და ბოლოს იმპერატორი, რომელსაც ღმერთის რისხვის ეშინოდა, ეპისკოპოსის ყველაზე დაუძინებელმა მტრებმა დაარწმუნეს, რომ პასუხისმგებლობას თავიანთ თავზე იღებდნენ და სულთმოფენო-ბისათვის იოვანე ოქროპირის განდევნის განაჩენი გამოატანინეს. წმინდა მამამ მოისურვა, რომ ერთხელ კიდევ შესულიყო წმ. სო-ფიის ტაძარში და თავის ერთგულ მომხრებს იქ გამოთხოვებოდა. ხალხმა მოძღვრის ტაძარში ყოფნა რომ შეიტყო, მთავარ კარებთან შეგროვდა, რათა მის გამოსვლას დალოდებოდა, მაგრამ იოვანე

როგორც პირველად, ახლაც ფარულად გავიდა და ნავსადგური-საკენ გაემართა.

დღიდი ხნის ლოდინის შემდეგ, ხალხი მიხვდა, რაც მოხდა. ზოგიერთები ზღვის სანაპიროსკენ გაემართნენ, მაგრამ უკვე გვიან იყო, გემი, რომელსაც იოვანე ოქროპირი მიჰყავდა, უკვე შორს იყო გასული ზღვაში. სხვებმა ტაძარში შელწევა ძალით სცადეს და ისევ აელვარდნენ ხმლები, ისევ დაიღვარა სისხლი, წმ. სოფია ისევ აავსო დაჭრილებისა და მომაკვდავი ადამიანების კვენესამ. ამოვარდა საშინელი ქარიშხალი, ხოლო შუალამისას ტაძარში ხან-დარი გაჩნდა, რომელმაც არა მხოლოდ ტაძარი, არამედ სენა-ტის შენობა, მდიდართა სახლები გადაწვა და მეფის სასახლესაც დაემუქრა. დილისთვის ტაძრიდან მხოლოდ პატარა ნაგებობალა გადარჩა, რომელშიც საგანძურო ინახებოდა.

იოვანეს მტრებმა ხანძრის გაჩენა, რა თქმა უნდა, მის მომხრეებს დააბრალეს, ზოგიერთ მათგანს არც იმისა შერცხვა, რომ ბრალი თავად ეპისკოპოსისათვის დაედო. იოვანე უკვე ქალკედონიდან ნიკეასკენ მიემგზავრებოდა, როცა გემს, რომელზეც იმყოფებოდა, კონსტანტინეპოლიდან წარმოგზავნილები დაეწივნენ, ტაძარში გაჩე-ნილი ხანძრის შესახებ აცნობეს და ორი ეპისკოპოსი და რამდენიმე სასულიერო პირი, რომლებიც გადასახლებაში თან მიჰყებოდნენ, დააპატიმრეს და, როგორც ეჭვმიტანილები, დედაქალაქში დაა-ბრუნეს.

ხანძრის საქმის გამოძიებისას იოვანეს მრავალი მომხრე შე-იპყრეს, ბევრიც ანამეს. დევნას ვერც ის ღმრთისმოსავი დედები გადაურჩნენ, რომელნიც მთელი ქალაქის პატივისცემით სარგე-ბლობდნენ, მათ შორის დიაკონისები – ოლიმპიადა და პენტადია, ნიკორეტა და სხვები. ოლიმპიადას, რომელიც გვარიშვილობითა და სიმდიდრითაც ისევე ცნობილი იყო როგორც ღმრთისმოსავური ცხოვრებით, წამებითაც დაემუქრნენ, მაგრამ მან სიმშვიდე ბო-ლომდე შეინარჩუნა და წაყენებული ბრალდებანი მტკიცედ უარყო.

წმინდა მღვდელმთავარი ნიკეაში დიდხანს არ გაუჩერებიათ. ერთი თვის შემდეგ იგი ბევრად უფრო შორულსა და მკაცრ ადგი-ლას, პატარა ქალაქ კუკუსოში გადასახლეს, რომელიც არმენიის მთებში მდებარეობდა. სამოცდაათდღიანი მგზავრობის მანძილზე

იოვანე ოქროპირმა მრავალი ტანჯვა და საფრთხე გადაიტანა, მაგრამ ანუგეშებდა ის სიყვარული, რომლითაც გზადაგზა ხალხი, მეუდაბნოებები და საერთოდ სამღვდელოება ხვდებოდა. ყველა ცდილობდა წმინდა ეპისკოპოსისგან კურთხევა მიეღო. ცრემლ-მორეული ადამიანები ამბობდნენ: „უმჯობესია მზემ დაგვიმალოს თავისი სხივები, ვიდრე დადუმდეს ბაგენი იოვანესი“.

კუკუსო პატარა ღარიბი ქალაქი იყო, ველურსა და უნაყოფო ადგილას გაშენებული. ქალაქის მცხოვრებთ სიცოცხლე ჰქონდათ გამწარებული მეზობელი ისავრიელებისაგან, რომელნიც ხშირად ესხმოდნენ თავს და ძარცვავდნენ. ხანგრძლივმა მომქანცველმა მოგზაურობამ, რომლის დროსაც წმინდა მამას ცხოვრების ელემენტარული პირობებიც კი არ ჰქონდა, მისი ისედაც სუსტი ჯანმრთელობა კიდევ უფრო შეარყია. იგი მთელი ზამთარი არ ამდგარა სწეულის სარეცელიდან, მაგრამ ამას მის შინაგან სულიერ მდგომარეობაზე გავლენა არ მოუხდინია; სულით ძველებურად ფხიზელი და ძლიერი იყო, სასოწარკვეთასა და უიმედობას არ მისცემია, პირიქით, ისევ ისე იღვნოდა ღმრთის სადიდებლად და ეკლესის საკეთილდღეოდ. ზოგიერთმა მეგობარმა მას გადასახლებაშიც მიაკითხა, სხვები მატერიალურად ეწეოდნენ, რათა ქველმოქმედების საშუალება ჰქონდა. იოვანე მთელი ამ მხარისათვის კეთილისმყოფელი მფარველი გახდა: ეხმარებოდა გაჭირვებაში ჩავარდნილთ და ისავრიელებისაგან ტყვეებად წაყვანილთათვის თავისუფლებას ყიდულობდა.

წმ. ეპისკოპოსი ახალი ძალით შეუდგა მისიონერულ მოღვაწეობას, რომელიც ყოველთვის იზიდავდა. ურთიერთობა ჰქონდა იმ მახარებლებთან, რომელნიც ქრისტეს მოძღვრებას დუნაის ნაპირებზე, ფინიკიასა და სპარსეთში ავრცელებდნენ. რა თქმა უნდა, მტრები იოვანე ოქროპირის გაცხოველებულ მოღვაწეობას ვერ შეურიგდნენ და ერთი წლის შემდეგ იგი კიდევ უფრო შორს, ჩრდილოეთ არმენიაში გადასახლეს. მაგრამ იქაც, ისევე როგორც კუკუსოში, დიდ მღვდელმთავარს მორწმუნენი ყოველი მხრიდან აკითხავდნენ კურთხევისა და დარიგების მისაღებად და მისი დიდება მთელ ველურ არმენიაში ქუხდა. მეგობრებს, რომელნიც ვერ ჩადიოდნენ მის სანახავად, იგი წერილებით უკა-

ვშირდებოდა, რომლებიც აღსავსე იყო ქრისტიანული სიბრძნითა და სიყვარულით. განსაკუთრებით გამოიჩინევა წერილები მიწერილი დიაკონისა თლიმპიადასათვის. მხოლოდ მას, ვინც კარგად იცის ამა სოფლის როგორც სიკეთეთა ისე ტანჯვათა ამაოება და წარმავლობა, შეეძლო დაეწერა ეს სიტყვები: „ბოროტება მხოლოდ ერთი რამაა – ცოდვა, და სიკეთეც მხოლოდ ერთია – სათნოება. ყოველივე დანარჩენი, რაც არ უნდა ვუწოდოთ – ბედნიერება თუ უბედურება, – მხოლოდ კვამლია, აჩრდილი და ოცნება“.

კონსტანტინეპოლის ეკლესიაში მშვიდობა დაირღვა. მორწმუნენი გაითიშნენ. ძალიან ბევრს სჯეროდა, რომ, რამდენადაც არც დუბისა და არც მისი მომდევნო, კონსტანტინეპოლის კრების განაჩენი კანონიერი არ იყო, ამდენად დედაქალაქის სამწყსოს კანონიერ მწყემსად ისევ იოვანე ოქროპირი რჩებოდა და ამიტომ არ სცნობდნენ მღვდელმთავრად მის მემკვიდრეს კონსტანტინეპოლის საეპისკოპოსო კათედრაზე – არზაციუს. სამაგიეროდ, ისინი, რომელიც არზაციუს კანონიერ მწყემსთავრად მიიჩნევდნენ, იოვანეს მომხრებს, ე.წ. იოვანელებს, გამთიშველებს უწოდებდნენ. როგორც საერო, ასევე სასულიერო ხელისუფლება იოვანელებს სდევნიდნენ, ციხეებში ამწყვდევდნენ, მათ ლოცვით შეკრებებს არბევდნენ, თვით წამებასაც კი არ ერიდებოდნენ და მორწმუნებისაგან ეკლესიის ერთგულების დამტკიცებას იოვანე ოქროპირის ანათემაზე გადაცემით მოითხოვდნენ.

იოვანე ოქროპირის ბედის მიმართ გულგრილი არც დასავლეთ რომის იმპერიის მოღვაწენი დარჩენილან. იმპერატორმა ჰონორიუსმა ძმას, არკადიუსს წერილი მისწერა, რომელშიც კანონიერი მწყემსმთავრის დედაქალაქის კათედრაზე დაბრუნებით ეკლესიაში მშვიდობის აღდგენას ევედრებოდა. როცა დარწმუნდნენ, რომ არკადიუსზე არავითარი თხოვნა და ვედრება არ სჭრიდა, დასავლეთის ეპისკოპოსები შეიკრიბნენ და გადაწყვიტეს, რომ მხოლოდ მსოფლიო კრება აღადგენდა ეკლესიაში მშვიდობასა და წესრიგს. იმპერატორი ჰონორიუსისა და რომის პაპის ინოკენტის წერილებით აღმოსავლეთში ხუთი ეპისკოპოსი გაემგზავრა, რომელთაც ეს წერილები არკადიუსისთვის უნდა გადაეცათ. მათში იმპერატორი და პაპი მას მომავალი კრების შესახებ საკითხების განხილვას

სთავაზობდნენ. სამწუხაროდ, მოციქულებს, როგორც კი ისინი იმპერატორი არკადიუსის სამფლობელოში შემოვიდნენ, მრავალი შეურაცხყოფის ატანა მოუხდათ, ხოლო კონსტანტინეპოლის ახლოს ისინი საერთოდ შეიიპყრეს.

ეს ყოველივე დედოფალი ევდოქსიას გარდაცვალების შემდეგ მოხდა. იგი იოვანე ოქროპირის განდევნიდან სამი თვის შემდეგ, დაბადა რა მკვდარი ბავშვი, საშინელი ტანჯვით გარდაიცვალა. ზოგი ავადმყოფობითა და ზოგიც უეცრად აღესრულა იმათ-განაც, რომელნიც წმინდა მამის განდევნისათვის აქტიურობდნენ. ამ ხანებში აღმოსავლეთ რომის იმპერიას მრავალი უბედურება დაატყდა თავს: ძლიერი მიწისძვრა, უჩვეულო სიდიდის სეტყვა, რომელმაც ნათესები გაანადგურა, გადამდები სწეულებანი. ხალხი ამაში სამართლიან სასჯელს ხედავდა, რომელიც ქვეყანას წმინდა მამის დევნისათვის დაატყდა თავს. შემინებულმა არკადიუსმა წმინდა მოღვაწეებს მიმართა ღმრთის წინაშე შემწეობისათვის, მათ შორის სახელგანთქმულ ნილოს სინელსაც. წმინდა მამამ მის თხოვნას – ელოცა, რათა დედაქალაქს ღმრთის რისხვა აცილებოდა, ასე უპასუხა: „როგორ გავკადნიერდები და ვილოცებ იმ ქალაქისთვის, რომელმაც ამდენი ცოდვებით ღმრთის სამართლიანი რისხვა თავს დაიტეხა, რომელმაც განდევნა ნეტარი იოვანე, სვეტი ეკლესიისა, მნათობი სიმართლისა, საყვირი უფლისა? შენ განდევნე იგი ისე, რომ არავითარი საბაბი არ გქონია, ქარაფშუტულად აჰყევი რა რჩევებს ადამიანთა, რომელთაც დაზიანებული გონება აქვთ. შენ მოაკელი მორწმუნებს წმინდა დარიგებანი, სწავლანი, რომელთაც ისინი მისგან იღებდნენ. დაფიქრდი ამაზე. შეიცანი შენი შეცდომა და შეინანე“.

სამწუხაროდ, არკადიუსს სინაწულის სურვილი არ გასჩენია და კვლავ ძველებურად ყურს იმათ რჩევებს უგდებდა, რომელნიც წმინდა მამის დაუძინებელი მტრები იყვნენ. შეშფოთებულებმა იმით, რომ განდევნილი ეპისკოპოსის ავტორიტეტი და შესაბამისად – სიყვარულიც მის მიმართ დღითი დღე იზრდებოდა, მათ იმპერატორი დაარწმუნეს, იგი კიდევ უფრო შორს, საქართველოში, შავი ზღვის სანაპიროზე, ბიჭვინთაში გადაესახლებინა.

როგორც ჩანს, იოვანე ოქროპირის გამცილებელთ ბრძანება

ქრისტიანული ეპლასის ისტორია ჰქონდათ მიღებული, რაც შეიძლება მკაცრად მოქცეოდნენ მას, რადგან გზას, საშინელი ხვატისა თუ კოკისპირული წვიმის მიუხედავად, შეუსვენებლივ აგრძელებდნენ. სამი თვის მოგზაურობის შემდეგ მათ კომანში ჩააღწიეს. წმინდა მამას ძალა სრულიად გამოცლილი ჰქონდა. ღამით მას წმ. მონამე ბასილისკო გამოეცხადა, რომელიც კომანში იყო დაკრძალული და უთხრა: „ნუ იდარდებ, ძმაო იოვანე! ხვალ ერთად ვიქენებით“. მეორე დღეს ამაოდ სთხოვდა იოვანე თავის მცველებს ცოტა ხნით კომანში დარჩენილიყვნენ, რათა ძალა მოეკრიბა. მათ გზა მაინც გააგრძელეს, მაგრამ იძულებულნი გახდნენ მალევე უკან მობრუნებულიყვნენ, რადგან დარწმუნდნენ, რომ წმინდა მამას გზის გაგრძელების ძალა აღარ ჰქონდა. იგრძნო რა აღსასრულის მოახლოება, იოვანე ოქროპირი ეზიარა. მისი უკანასკნელი სიტყვები სამადლობელო ლოცვა იყო, ღმრთის სახელზე აღვლენილი: „დიდებად შენდა უფალო, ყოველთა ზედა ყოვლისათვის“. იგი ჯვართამაღლებას, 407 წლის 14 სექტემბერს გარდაიცვალა და კომანში, წმ. ბასილისკოს გვერდით დაკრძალეს.

დიდი მღვდელმთავრის გარდაცვალებიდან ოცდაათი წლის შემდეგ, მისმა მემკვიდრემ დედაქალაქის კათედრაზე, კონსტანტინეპოლის პატრიარქმა პროკლემ იმპერატორი თეოდოსი II მცირე დაარწმუნა, წმინდა მამის ნეშტი კონსტანტინეპოლში გადმოესვენებინათ.¹⁰ იმპერატორი ნეშტს ქალკედონში მიეგება, მის წინაშე მუხლებზე დაეცა და დიდ მოძღვარს მშობლების – არკადიუსისა და ევდოქსიას ცოდვათა შენდობა სთხოვა. კონსტანტინეპოლის ყურე ისევ ისე დაიფარა ჩირალდნებით განათებული ნავებით, როგორც ადრე, როცა ხალხი ხანმოკლე გაძევებიდან დაბრუნებულ მოძღვარს ხვდებოდა. ამჯერად იგი მოწინებული სიხარულით წმინდა მამის ნეშტს ეგებებოდა. იოვანე ოქროპირის წმინდა ნეშტის დედაქალაქში გადმოსვენებით, რომელიც 438 წლის 27 იანვარს მოხდა, ეკლესიაში მღელვარებას ბოლო მოეღო და მშვიდობა აღდგა.

წმ. იოვანე ოქროპირის ქადაგებათა რიცხვი რვაასს აღემატება. ამ ქადაგებებში განმარტებულია ძველი და ახალი აღთქმის წიგნე-

¹⁰ Сократ Схоластик, Церковная история, VII, 45.

ბი: შესაქმე, ფსალმუნები, მათესა და იოვანეს სახარებები, თითქმის ყველა წერილი პავლე მოციქულისა, რომელიც გადმოცემის მიხედვით, განმარტებებს დიდ მქადაგებელს თვითონ კარნახობდა. ბევრი ქადაგება რომელიმე ისტორიულ მოვლენასთან დაკავშირებითაა წარმოთქმული და ზნეობრივ შეგონებათა ხასიათს ატარებს.

მსოფლიო ეკლესიის მოძღვრისაგან ჩვენ დავაღებულნი ვართ ლიტურგიის წესითაც, რომელიც მართლმადიდებლურ ეკლესიაში თითქმის მთელი წლის განმავლობაში აღესრულება. ადამიანური სისუსტეების მიმართ გულმოწყალე დამოკიდებულების გამო, წმ. მამამ რამდენადმე შეამოკლა ღმრთისმსახურება, რომელიც წმ. ბასილი დიდისგან იყო დადგენილი. იოვანე ოქროპირის ლიტურგია, გარდა რამდენიმე ლოცვისა და ტროპარისა, რომელიც შემდეგში დაემატა, დღესაც ისე სრულდება, როგორც მან დაადგინა.

მართლმადიდებლური ეკლესია დიდი მოძღვრისა და მასწავლებლის ხსენებას წელიწადში სამჯერ აღასრულებს: 14 (27) სექტემბერს, 27 და 30 იანვარს. 30 იანვარს იგი მსოფლიო ეკლესიის მოძღვართა – წმ. ბასილი დიდსა და წმ. გრიგოლ ღმრთისმეტყველთან ერთად იხსენიება.